

ณ กาลครั้งหนึ่ง

ที่ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน

๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑

โดย

วันชัย ภู่งาม

ณ กาลครั้งหนึ่ง ที่ คณะสังคมนาสดร มหาวิทยาไลยเกษตรศาสตร บางเขน ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑

ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น

เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๓๐ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๑ ท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ ประธานกรรมการมูลนิธิศึกษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนา และวิทยาการ ผศ.อรรณพ หอมจันทร์ และ อาจารย์วิรัชย์ เฟื่องพูนวกิจ ได้รับเชิญจาก อาจารย์ทวีศักดิ์ อุ่ณจิตติกุล และชมรมนิสิตเก่า มหาวิทยาไลยเกษตรศาสตร ผู้สนใจศึกษาพระธรรมวินัย เพื่อไปสนทนาธรรมที่ คณะสังคมนาสดร มหาวิทยาไลยเกษตรศาสตร บางเขน ระหว่างเวลา ๑๓.๐๐ น. - ๑๖.๐๐ น.

การสนทนาธรรมที่คณะสังคมศาสตร์ในครั้งนี้ มีทั้งนิสิตจากภาควิชารัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชาจิตวิทยา นิสิตจากคณะมนุษยศาสตร์ และนิสิตจากคณะอื่น ๆ รวมทั้งคณาจารย์ นักวิจัย เจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัย และประชาชนทั่วไปที่สนใจ เข้าร่วมฟังและร่วมสนทนาด้วยความสนใจเป็นอย่างมาก

สำหรับความการสนทนาที่นำมาลงบันทึกไว้ เป็นช่วงที่ท่านผู้ฟังท่านหนึ่ง กราบเรียนสนทนากับ ท่านอาจารย์และวิทยากร ถึงเรื่องของ การทำสมาธิ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งในปัจจุบัน เพราะมีผู้เข้าใจผิด เห็นผิดเป็นอย่างมาก ไม่เฉพาะแต่ในประเทศไทย เท่านั้น แต่ทั่วโลก ที่คิดว่า พระพุทธศาสนาคือการทำสมาธิ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการขาดความรู้ ความเข้าใจ ในพระธรรม ที่พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้และทรงแสดง เมื่อขาดความรู้ความเข้าใจ ย่อมทำให้เข้าใจผิด เห็นผิดไปจากพระธรรมคำสอน ประการสำคัญที่สุดคือ มีการเผยแพร่ความเห็นผิด ความเข้าใจผิด ดังกล่าว ไปสู่สาธารณชนในวงกว้าง จนมีผู้ทำตาม เข้าใจผิดตาม ด้วยความไม่รู้ นำมาซึ่งวิกฤตของ พระพุทธศาสนาทั้งในประเทศ และทั่วไปทั้งโลกในปัจจุบัน แต่สำหรับผู้ที่ได้ศึกษาเข้าใจในพระธรรมคำสอนที่ทรงแสดง ย่อมรู้ว่า นี่มิใช่เรื่องเล็กน้อยเลย แต่เป็นวิกฤตอย่างยิ่ง ซึ่งท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ และมูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา เห็นถึงวิกฤตดังกล่าว และกำลังพยายามกระทำทุกวิถีทางที่จะให้ผู้ซึ่งเชื่อว่า พุทธศาสนิกชน ได้มีความเข้าใจที่ถูกต้องในพระธรรมและพระวินัยที่ทรงแสดง และบัญญัติไว้ เพื่อพระพุทธศาสนาจะมีความมั่นคง และยั่งยืนอย่างถูกต้องแท้จริง สืบไป

วาระนี้ จึงขออนุญาตนำความการสนทนา ที่ท่านอาจารย์และอาจารย์อรณพได้สนทนา เรื่องของสมาธิ ที่มีผู้ฟังสนทนากาบบเรียนถาม มาลงไว้โดยละเอียด เพื่อท่านที่สนใจที่จะเข้าใจ

เรื่องของสมาธิโดยถูกต้อง จะสามารถค่อย ๆ อ่านและพิจารณาตาม อย่างช้า ๆ ทีละคำ ทีละประโยค ซึ่งข้าพเจ้ารับรองว่า ท่านจะได้รับประโยชน์อันเยี่ยม ที่จะมีสมาธิที่ชัดเจน มั่นคงขึ้น ในพระธรรมคำสอน ในหนทางที่ถูกต้อง ตรงตามที่ได้มีพระมหากรุณาแสดงไว้ อันจะเป็นประโยชน์ล้ำค่า มีค่าที่สุดสำหรับชีวิตในสังสารวัฏของท่านอย่างแน่นอน

เมื่อบุคคลมีความเข้าใจในหนทางที่ถูกต้อง ย่อมไม่หลงไปทำ ไปปฏิบัติในสิ่งที่เป็นความเห็นผิด ซึ่งมีอยู่มากมายในปัจจุบัน ที่นอกจากจะเสียทั้งเวลาและทรัพย์สินเพื่อสิ่งที่ไม่ได้เข้าใจอย่างถูกต้องแล้ว ความเห็นผิดในหนทางที่ผิดดังกล่าว ย่อมจะสะสมเป็นความเห็นผิดที่มั่นคงขึ้น ซึ่งเป็นอันตรายอย่างยิ่งและมีโทษอย่างยิ่งต่อชีวิตและหนทางในสังสารวัฏของบุคคลนั่นเอง หาใช่ผู้อื่นแต่ประการใดไม่ นี่ต่างหาก จึงจะเป็นความเข้าใจที่ถูกต้องในนัยหนึ่งของพระพุทธพจน์ที่ว่า "อตฺตาหิ อตฺโนนาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน" เมื่อบุคคลไร้ซึ่งความเข้าใจที่ถูกต้องในหนทางที่ตรัสรู้และทรงแสดงไว้ จึงจะมีสิ่งใด นอกจากความเห็นผิด เข้าใจผิด ในหนทางซึ่งหาใช่เป็นที่พึ่งเลย เมื่อเข้าใจเช่นนี้ จะเป็นผู้ที่กลัวภัยของความไม่รู้และความเห็นผิดไหม? ว่าหาใช่เรื่องเล็กน้อยในของชีวิตของตนแต่ประการใดไม่ แต่เป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดของทุกชีวิตในสังสารวัฏเลยทีเดียว

ท่านอาจารย์ :

เรากำลังสนทนาเรื่อง "คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า" เพื่อที่จะรู้จักพระปัญญาคุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อจะเข้าใจว่า พระปัญญาของพระองค์ ถ้าไม่ "ฟัง" ไม่มีทางที่จะรู้ได้เลย ด้วยเหตุนี้ ในครั้งที่ยังไม่ปรินิพพาน แม้เทวดาและพรหม ก็ยังมาเฝ้าทูลถามปัญหา เพราะรู้ว่า ไม่ว่าจะอยู่ในโลกใด ๆ ทั้งสิ้น ในสากลจักรวาล มีผู้ที่ตรัสรู้ความจริง ถึงที่สุด โดยประการทั้งปวง ซึ่งคนอื่นรู้ไม่ได้

แม้แต่ มงคลคืออะไร ตอบได้ไหม? ในครั้งนั้นเขาตอบกันไม่ได้ เขาก็ยังต้องมาเฝ้าทูลถามพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า เหตุที่จะให้เกิดความเจริญ ความเจริญในสิ่งที่ดีงามด้วย เพราะว่าสิ่งที่ไม่ดี ไม่เจริญ เสื่อม แต่ว่าสิ่งที่ดีงามที่เจริญ มีอะไรบ้าง? และทรงแสดงตั้งแต่เบื้องต้น จนกระทั่งถึงการดับกิเลสหมด นี่คือพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เพราะฉะนั้น การฟังพระธรรม ต้อง "ฟังด้วยความเคารพ" ว่า เป็นคำสอนที่เรา "ผ่านหู" แต่ว่า เราจะไม่ได้ประโยชน์เลย ถ้าเราไม่เป็น "ผู้ที่ละเอียด" และ "เห็นพระคุณ" ที่จะรู้ว่า เรานับถือ "ผู้ที่มีพระปัญญา" ที่คนอื่นไม่สามารถจะเปรียบได้

ผู้ฟัง :

อยากจะเรียนถามค่ะ คือตอนนี้กำลังศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง "สมาธิ" แล้วก็ "วิปัสสนา" "สติปัฏฐาน" คือทราบมาบ้างว่า สมมติว่าเรากำลังฝึกสติปัฏฐาน เคยมีผู้รู้เขาบอกว่า การเจริญสติปัฏฐาน ไม่จำเป็นต้องทำสมาธิ ระหว่างที่เราทำสติปัฏฐาน ก็จะมีสมาธิอยู่ในตัว ใช่ไหมคะ?

ท่านอาจารย์ :

แต่ก่อนมา เราฟังแต่ "เขาบอก" ถูกต้องไหม?

ผู้ฟัง :

ค่ะ

ท่านอาจารย์ :

แล้ว เราก็คง "ทำตามเขาบอก" ด้วย ถูกต้องหรือเปล่า?

ผู้ฟัง :

ค่ะ

ท่านอาจารย์ :

แต่ว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้า "ทรงแสดงธรรมะ ให้คนฟัง ไตร่ตรอง" จนกระทั่งเป็น "ความเข้าใจถูกต้อง" เพราะฉะนั้น พระองค์จะไม่ได้บอกให้ใครทำอะไร แต่ว่า ให้เขามีความเข้าใจที่ถูกต้อง เพราะว่า เขาพูดแต่คำที่เขาไม่รู้จัก แล้วก็ทำสิ่งที่ไม่ใช่ ความเข้าใจของตัวเองด้วย เพียงแต่ว่า "เขาบอกให้ทำก็ทำ"

ลองถามพวกที่ทำสมาธิ รู้จักไหม? ว่า สมาธิคืออะไร? เห็นไหม? "ทำสมาธิ" เขาบอกอย่างไร ก็ทำอย่างนั้น แต่นี่ไม่ใช่คำสอนของ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะว่าคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีค่า คือ ให้ผู้ฟังเกิดปัญญาของตนเอง และลองคิดดู ใครที่จะทำให้ คนฟังเกิดปัญญาได้ คนนั้นต้องมี "ความเข้าใจ"

เพราะฉะนั้น ได้ยินคำว่าสมาธิ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงว่า สมาธิคืออะไร แต่ไม่ใช่บอกให้ใครไปทำสมาธิเลย ไปทำแล้วไม่เข้าใจ จะเกิดประโยชน์อะไร นอกจากความไม่รู้ แต่ถ้าเขาเริ่มเข้าใจถูก เขาจะรู้ว่า เดียวนี้มีสมาธิไหม? เห็นไหม? นี่เป็นสิ่งที่ถูกต้องกว่า

ด้วยเหตุนี้ เมื่อถึงนี้ ต้องตามลำดับ ทีละเล็ก ทีละน้อย การที่จะเรียนวิชาใดก็ตาม ต้องตั้งแต่นั้นใช่ไหม? เราไม่ได้เรียนตอนปลายหรือตอนกลาง มาหาตอนต้น ยิ่งเป็นคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ยิ่งประมาทไม่ได้ "ทุกคำต้องตั้งแต่นั้น" และ "ไม่ใช่ฟังเฉิน" ด้วย ต้องเป็น "ความเข้าใจที่มั่นคง" ถ้าไม่มั่นคง จะสับสน และฟังต่อไปก็เริ่มสับสนหมดเลย แต่ถ้ามีความเข้าใจที่มั่นคงตั้งแต่นั้น เปลี่ยนไม่ได้เลย แสดงว่าคนนั้นมีความเข้าใจถูกต้องขึ้นเรื่อย ๆ เพราะฉะนั้น ถ้าจะถามว่า สมาธิมีจริงไหม?

- ผู้ฟัง : มีจริงค่ะ
- ท่านอาจารย์ : "เป็นธรรมชาติ" ใช่ไหม?
- ผู้ฟัง : ใช่ค่ะ
- ท่านอาจารย์ : "เป็นเรา" หรือเปล่า?
- ผู้ฟัง : ก็น่าจะไม่ใช่เรา

- ท่านอาจารย์ : ไม่มีอะไรที่เป็นเราเลย เป็น "สิ่งที่มีปัจจัยเกิดแล้วดับ" ใช่ไหม?
- ผู้ฟัง : ค่ะ
- ท่านอาจารย์ : เพราะฉะนั้น ไป "ทำสมาธิ" ได้ไหม?
- ผู้ฟัง : ไม่ได้ใช่ไหมคะ?
- ท่านอาจารย์ : เห็นไหม? เริ่มเข้าใจถูกต้องแล้วว่า ไม่มีใครไปทำสมาธิ แต่สามารถเข้าใจได้ว่า สมาธิคืออะไร และอะไรเป็นประโยชน์? ไปทำสิ่งที่ไม่รู้ เกิดอะไรขึ้นก็ไม่รู้ ไม่รู้ตลอด กับคนที่ เริ่มรู้ว่า สมาธิคืออะไร และเป็นคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งทรงแสดงความจริงของแต่ละหนึ่ง เช่น สมาธิจริง ๆ คืออะไร เป็นสภาพรู้หรือเปล่า?
- ผู้ฟัง : ไม่ใช่ ใช่ไหมคะ?
- ท่านอาจารย์ : ถ้าอย่างนั้นก็แข็งสี เย็นสี ถ้าไม่ใช่สภาพรู้
- ผู้ฟัง : ระหว่างที่นิ่งสมาธิ...
- ท่านอาจารย์ : เดียวก่อน ยังไม่นิ่ง เพราะยังไม่รู้ว่าสมาธิคืออะไร? หรือจะ ไม่รู้ อะไรก็นิ่งสมาธิ จะเลือกแบบไหน ถ้าเลือกแบบ "ไม่รู้อะไรก็ไปนั่งสมาธิ" คือ "ไม่รู้จักพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเลย" แต่ว่า ถ้าฟังก่อน แล้วรู้ว่าเป็นอะไร แล้วก็รู้ว่า เป็นสิ่งซึ่งใครก็ไม่สามารถจะเปลี่ยนแปลงสิ่งนั้นได้ โดยการที่ต้องเริ่มจากที่ว่า สมาธิมีจริงไหม?

- ผู้ฟัง : มีจริงค่ะ เข้าใจว่ามีจริง
- ท่านอาจารย์ : มีจริง ทั้ง ๆ ที่ไม่รู้ว่าเป็นอะไร แต่ได้ยินคำว่าสมาธิ เอาละ สมาธิมีจริงนะคะ ขึ้นต้น สมาธิเป็นสภาพรู้หรือไม่ใช่สภาพรู้
- ผู้ฟัง : เป็นสภาพรู้
- ท่านอาจารย์ : เป็น "เห็น" หรือเปล่า?

ผู้ฟัง : ไม่เห็นค่ะ

ท่านอาจารย์ : "เห็น" เป็น "เห็น" ไม่ใช่สมาธิ ใช่ไหม?

ผู้ฟัง : ใช่ค่ะ

ท่านอาจารย์ : "ได้ยิน" เป็น "ได้ยิน" ไม่ใช่สมาธิ เพราะฉะนั้น ธาตุรู้มีสองอย่าง สภาพที่เป็นใหญ่เป็นประธานในการรู้สิ่งที่ปรากฏ เมื่อมีธาตุรู้ใหม่คำหนึ่ง ในภาษาบาลี คือคำว่า "อาร์มณะ" แต่ภาษาไทย ใช้คำว่า "อารมณ์" แต่ก็ไม่ได้เข้าใจว่า อารมณ์คือสิ่งที่ปรากฏ เมื่อมีธาตุรู้รู้สิ่งนั้น สิ่งนั้นจึงปรากฏได้ อย่าง "เสียง" ถ้าไม่มี "ได้ยิน" เสียงจะปรากฏว่ามีเสียงได้ไหม? แต่ขณะใดก็ตามที่เสียงปรากฏ "เสียง" ไม่รู้อะไร แต่มี "ธาตุรู้" คือ "ได้ยินเสียง" ถูกต้องไหม?

...เราเริ่มมีความเข้าใจในสิ่งซึ่งถูกปิดบังไว้ ถ้าไม่ได้ฟังคำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราจะไม่รู้อะไรเลยทั้งสิ้น เพราะฉะนั้น สภาพธรรมะ สิ่งที่มีจริง มีสองอย่าง "ตั้งต้นให้มั่นคง" เลย อย่างหนึ่งมีจริง เกิดจริง ดับจริง ไม่รู้อะไร เช่นเสียง เช่นกลิ่น เช่นรส เป็นต้น แต่ ถ้าไม่มี "ธาตุรู้" สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ปรากฏไม่ได้เลย โลกไม่ปรากฏ อะไรก็ไม่ปรากฏ แต่ที่ปรากฏ เพราะมี "ธาตุรู้" เกิดขึ้น "เห็น" กำลังมีอย่างนี้ ใช่ไหม? "ได้ยิน" เป็น "เสียง" แล้ว ไม่ใช่สิ่งที่ปรากฏทางตา พอถึง "รส" ไม่ใช่ทั้ง "เห็น" ไม่ใช่ทั้ง "ได้ยิน" แต่เป็น "สภาพรู้" ที่เกิดขึ้น "ลิ้มรส" รสจึงปรากฏ เบี้ยวมากเลย ไปบอก

คนอื่นสิ เปรี้ยวแคไหน บอกเท่าไรเขาก็ไม่รู้ แต่พอให้ชิม รู้เลย ไม่ต้องพูดสักคำ เขาก็รู้ว่า เปรี้ยวระดับไหน เพราะ "ธาตุรู้" คือ "จิต" เกิดขึ้น "ลิ้มรส"

เพราะฉะนั้น "ธาตุรู้" ที่เป็นใหญ่เป็นประธาน รู้แจ้งสิ่งที่กำลังปรากฏให้รู้ ตอนนี้เราจะใช้สองคำ "จิต" เป็นสภาพที่เป็นใหญ่ในการ "รู้แจ้งสิ่งที่กำลังปรากฏ" สิ่งที่ถูกรู้เป็น "อารมณ์" เพราะฉะนั้น มีจิตกับอารมณ์ เริ่มเข้าใจ "อารมณ์" วันนี้เราบอกว่า เราอารมณ์ดี แต่ไม่รู้หรอกว่าเพราะอะไร เพราะเห็นสิ่งที่ดี ได้ยินเสียงที่ดี ได้กลิ่นที่ดี ลิ้มรสที่ดี รู้เรื่องต่าง ๆ ที่ดี วันนี้อารมณ์ดี พอได้ยินเสียงที่ไม่ดี มาแล้ว อารมณ์ไม่ดีแล้ว ไซ้ไหม? พอได้กลิ่นไม่ดี ก็อารมณ์ไม่ดี...

...คนไทยเฟิ่นมาก ทำให้คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าลบล้าง เพราะไม่ได้เข้าใจให้ถูกต้อง คิดกันเองหมดเลย แม้แต่ "ทำสมาธิ" ก็ "คิดเอง" แต่ถ้าศึกษาจริง ๆ จะรู้ได้เลยว่า คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ให้เข้าใจถูกต้อง ไม่ใช่ให้ทำ "ศาสนา" คือ "คำสอน" เพราะฉะนั้น พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงแสดงความจริงที่พระองค์ได้ตรัสรู้ เพื่อให้คน "ฟัง" ไซ้ไหม? หรือให้คน "ทำ"? ทรงแสดงธรรมะให้คนฟังให้เข้าใจ หรือให้คนทำ? เห็นไหม? แสดงความจริงว่า ไม่มีใครสามารถจะทำอะไรได้เลยทุกอย่าง แต่ไม่มีตา ตาบอดก็เห็นไม่ได้แล้ว ไปทำสิ ไปทำสมาธิให้เห็นขึ้นมาสิ ก็ไม่ได้ เพราะว่ามันไม่รู้จักอะไรเลยทั้งสิ้น

เพราะฉะนั้น เป็นผู้ที่ตรง คนที่ฟังธรรมะ เริ่มเป็นผู้ตรงต่อความจริง จะไม่มีใครหลอกหลวงได้เลย รู้ว่าอะไรถูก รู้ว่าอะไรผิดเพราะว่าตรงต่อสิ่งนั้นตามความเป็นจริง สิ่งที่ดี จะบอกว่าถูกไม่ได้ สิ่งที่ถูก จะบอกว่าผิดไม่ได้ เสียะ จะบอกว่าเป็นกลิ่นไม่ได้ เห็นจะบอกว่าเป็นคิดไม่ได้ แต่ละหนึ่ง แต่ละหนึ่ง ต้องตรงตามความเป็นจริง

"เริ่มมีปัญญา" ปัญญาคือความเข้าใจถูก ความเห็นถูก ตามความเป็นจริง ของสิ่งที่มีจริง ไม่ได้ไปเปลี่ยน เพราะฉะนั้น ใครจะไปทำสมาธิ ได้ไหม? ถ้าทำสมาธิได้ คนตาบอดก็ทำเห็นได้สิ ถ้าทำได้ เพราะว่า ไม่รู้ว่าสมาธิคืออะไร ไม่ต้องไปทำ เดียวนี้ก็มีสมาธิ

ผู้ฟัง :

เท่ากับว่า อาจารย์จะหมายถึงว่า เรื่องสมาธิ เราไม่ต้องไปสนใจ ใช่ไหม?

ท่านอาจารย์ :

ขอประทานโทษนะค่ะ เรายังไม่รู้ ว่าสมาธิคืออะไร ที่จะสนใจคือต้องรู้ก่อน เข้าใจให้ถูกต้อง ว่าสมาธิคืออะไร ไม่ใช่ยังไม่รู้เลย แล้วเราก็ไปทำสมาธิ

ผู้ฟัง :

คือทุกวันนี้ วันไหนที่เราเครียดจากงานหรืออะไรอย่างนี้ เราก็จะนั่งนิ่ง ๆ แล้วก็ทำจิตให้แบบว่า นิ่ง ไม่คิดอะไร อะไรอย่างนี้ มันก็ทำให้เราสงบค่ะ

ท่านอาจารย์ :

เดี๋ยวก่อน ใครสอนไม่ทราบ หรือว่าคิดเอง?

ผู้ฟัง :

ก็ศึกษามาบ้างค่ะ

ท่านอาจารย์ :

ศึกษามาบ้าง ถ้าเขาสอนอย่างนั้น คือ เขาไม่รู้จักพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงสอนให้คนอื่น ทำสิ่งที่ทำไม่ได้ แต่ เดียวนี้ มีสิ่งที่จริง เข้าใจได้ ตามความเป็นจริง คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ยาก หรือง่าย?

ผู้ฟัง :

ยากค่ะ

ท่านอาจารย์ :

แล้วจะเข้าใจ ทีละเล็ก ทีละน้อย ดีกว่าไม่รู้เลย แล้วเข้าใจผิด ๆ ดีไหม? มีสองทาง สิ่งที่ยาก แต่จริง มีค่ากว่าสิ่งที่ไม่จริง ลองให้คิด ว่าทำได้ แต่ความจริง ใครทำ? ใครทำคะ? "เรา" ทำ ผิดแล้วใช่ไหม? ในเมื่อธรรมะเป็นธรรมะ เพราะฉะนั้น มีความเห็นสองอย่าง เห็นผิด มีไหม? มี มิจฉาทิฎฐิ คำนี้มีในพระไตรปิฎก เห็นถูก มีไหม? มี สัมมาทิฎฐิ ทิฎฐิคือคำกลาง ๆ ความเห็นหลากหลายมาก ต่างคนต่างคิด ต่างคนต่างเห็น แต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสว่า สัมมาทิฎฐิ เห็นถูกต้องตามความเป็นจริง

เพราะฉะนั้น ถ้ายังไม่รู้ว่า สมาธิเป็นอะไร แล้วไปทำสมาธิ ผลคืออะไร? ไม่รู้ก็ไม่รู้ ผลก็คือไม่รู้ กำลังทำก็ไม่รู้

ผู้ฟัง :

แต่มันก็สบายใจนะคะ หนึ่งดี

ท่านอาจารย์ :

เดี๋ยวก่อนนะคะ สบายใจเพราะมีใจใช่ไหม? เลือกให้ไม่สบายใจ หรือเลือกให้สบายใจได้ไหม? ต้องตรง และจะเห็นค่าของการที่ปัญญาสามารถเข้าใจถูก ไม่หลงผิด เพราะเหตุว่า หลงผิดมานานว่าเราทำได้ เพราะฉะนั้น ก็มีคนบอกให้เราทำ เขาบอกให้เราทำก็ผิดแล้ว ไม่ได้ให้เข้าใจอะไรเลย เพราะฉะนั้น "คำของคนอื่น" ไม่ใช่ "คำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า" เมื่อเขาไม่ได้เข้าใจธรรมะ

ผู้ฟัง :

มีอยู่เยอะนะคะ ที่ว่าสอนสมาธิ เยอะมาก

ท่านอาจารย์ :

เพราะฉะนั้น เราจะเป็นคนที่ "ไม่รู้แล้วทำตามคำที่เขาบอกให้ทำ"

อ.ทวีศักดิ์

ผศ.อรรถนพ

อยากให้ท่านอาจารย์อรรถนพ กล่าวถึงเรื่อง ความเข้าใจผิดที่มีค่อนข้างมากกว่า พระพุทธศาสนาคือการนั่งสมาธิ เพราะทุกวันนี้เป็นเช่นนั้นอย่างกว้างขวาง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

เรื่องนี้เป็นประเด็นใหญ่ ที่คนไม่ได้เข้าใจกัน ก่อนอื่น ระหว่าง "ความสบาย" กับ "ความสงบ" ต้องแยกกัน เช่น เราทำงานมาเหนื่อย ถ้าเรานั่งพัก บางคนก็ชอบว่า ไม่ต้องไปทำงาน พักบ้าง พักสายตา เปิดเพลงเบา ๆ หรือไปนั่งในที่ที่ธรรมชาติ ลมเย็น ๆ เขาก็พักผ่อน หรือบางคนก็ทำสิ่งที่เขาใช้คำว่า "ทำสมาธิ" ที่บอกว่าสบาย ก็สบายดี "สบาย" แต่ไม่ได้ "สงบ" แต่ "ชาวพุทธโดยชื่อ" จะทักท้วงกันว่า การมานั่งสมาธิ เช่น กำหนดลมหายใจเข้า-ออก แล้วก็สบาย เพราะว่า จริง ๆ แล้ว ในทางด้านสรีระ การหายใจเข้าให้เต็ม ออกให้เต็ม เป็นประโยชน์กับร่างกาย ซึ่งไม่ต้องมาเกี่ยวข้องกับศาสนาอะไรเลย เป็นหลักวิชาทางการแพทย์อยู่แล้ว ในเรื่องของการที่จะทำให้ร่างกายสดชื่น หรือร่างกายได้พักผ่อน

แต่ด้วยความที่สอนกันผิด จึงไปเอาการที่ร่างกายได้ผ่อนคลาย จะเป็นในเรื่องของการพักผ่อน หรือว่าการที่ให้คลายเครียด หรืออะไรที่มีกรรมวิธีต่าง ๆ ถ้าไม่มาเกี่ยวข้องกับศาสนาจะดีที่สุด แต่เอามาปนเพราะ "อยากได้" หนึ่งอยากสบาย สองอยากให้สงบ สามอยากให้ตรัสรู้ดียิ่งดี นี่เป็นคนละอย่างกัน ถ้าเข้าใจผิดตั้งแต่ว่า สมาธิ เราก็

ไม่รู้ว่าเป็นธรรมะ เป็นเจตสิก สิ่งที่เกิดกับจิต แต่ไม่เหมือนกับเจตสิกอื่น เพราะว่าเป็นเจตสิกที่ตั้งมั่นในอารมณ์ ผมใช้คำนี้ได้แล้ว เพราะว่าเมื่อสักครู່ท่านอาจารย์กล่าวถึง (ความหมายของ) จิตกับอารมณ์ แล้ว

จิตเกิดขึ้นแต่ละขณะแสนสั้น ดับไปก็จริง แต่ แต่ละขณะนั้น ต้องมีสิ่งที่จิตรู้ ก็คือ อารมณ์ ทำไมจิตถึงรู้อารมณ์นั้น ก็เพราะมีเจตสิกอย่างหนึ่ง ที่ทำให้จิตที่เกิดขึ้นและมีอายุแสนสั้น ยังตั้งมั่นชนิดหนึ่ง ในการที่จะรู้อารมณ์นั้น ในขณะเห็น จิตเห็นเกิดขึ้น จะไปรู้เสียง กลิ่น รส ไม่ได้เลย ต้องรู้เฉพาะสิ่งที่ปรากฏทางตา เท่านั้น ขณะนั้น เพราะอะไรจิตเห็นจึงรู้เพียงสี เพราะมีสิ่งที่ "ตั้งมั่น" เป็นเจตสิกที่เราเรียกว่า "สมาธิ" โดยภาษาที่พระพุทธเจ้าใช้ก็คือ "เอกัคคตาเจตสิก" ความตั้งมั่นในเพียงอารมณ์หนึ่งชั่วคราว เท่านั้น จิตเห็นถึงได้เห็นแค่สีสนัวรรณะ ไม่ได้ยิน รู้เสียง รู้กลิ่นรส

แต่ ที่เราบอกว่า "มีสมาธิ" เพราะว่า "มีความตั้งมั่นในอารมณ์นั้นนาน ๆ " เช่น เล่นเกม นิสิตเล่นเกม ขออนุญาต ไม่ได้พาดพิง ก็อยากจะเตือนนิสิตที่คณะวิทยาศาสตร์ที่สอนอยู่เหมือนกัน เพราะตอนเรียนก็ชอบเอาอะไรมาเล่นกัน มีสมาธิในการเล่นไลน์ เล่นเกมก็เลยไม่ได้ฟังบทเรียน ไม่ได้มี "ความตั้งมั่น" (ในการเรียน) แต่ถ้าเกิดตั้งมั่นในเรื่องหนึ่งเรื่องใดยาวนาน เราก็เรียกว่า มีสมาธิในเรื่องนั้น แต่เราลืมนึกถึงเลย ว่า จิตขณะนั้น เป็นอกุศล หรือเป็นกุศล ตอนเป็นอกุศล ก็มีเอกัคคตาเจตสิก "ตั้งมั่นในจิตที่เกิดกับความติดข้องคือโลภะ" คนไม่เห็นเลย เราถูกลวงตรงนี้

เพราะฉะนั้น ต้อง "ฟังคำพระสัมมาสัมพุทธเจ้า" ว่า ความตั้งมั่น-
 เอกัคคตาเจตสิก เกิดกับกุศลก็ได้ ก็เป็น "กุศลสมาธิ" เกิดกับอกุศล
 ก็เป็น "อกุศลสมาธิ" โดยเฉพาะ ที่เกิดกับความติดข้อง (โลภะ) และ
 ความเห็นผิด (มิจฉาทิฏฐิ) พระพุทธเจ้าท่านใช้คำว่า โลภเจตสิก
 (คือความติดข้อง) เพราะ "อยากสงบ" วันนั้นนั่งแล้วไม่เหมือนเมื่อ
 วาน ก็รู้สึกไม่ดี ถ้านั่งแล้วสบายก็ชอบ แต่ไม่เคยรู้เลยว่า ขณะนั้น
 ตั้งมั่นด้วยความติดข้อง แล้วก็ ตั้งมั่นพร้อมกับความเห็นผิด เพราะ
 คิดว่าทำอย่างนี้จะทำให้บรรลุเป็นวิปัสสนา อะไรต่ออะไร วิปัสสนา
 กันทั่วเมืองไปหมดเลย เราลืมนะว่า สิ่งที่ถูกต้อง ไม่ได้ง่าย ๆ อย่างนั้น

เพราะฉะนั้น ในเรื่องของความตั้งมั่นคือเอกัคคตาเจตสิก ถ้าเกิดขึ้น
 ในเรื่องหนึ่งเรื่องใด หรืออารมณ์หนึ่งอารมณ์ใด ต่อเนื่องนาน ๆ
 จิตนี้เกิดแล้วดับไป จิตต่อไปก็รู้ในเรื่องนั้นอีก เราก็ใช้คำว่า
 สมาธิ แต่ถ้าเป็นอกุศล ก็เป็นอกุศลสมาธิ ถ้าจิตนั้นเป็นกุศล ก็เป็น
 กุศลสมาธิ จึงมีคำว่า "มิจฉาสมาธิ" กับ "สัมมาสมาธิ" ถ้าเราไม่
 ศึกษาอย่างนี้ เราไม่เข้าใจอย่างนี้ แล้วเราก็ไปทำ ผิดตั้งแต่คิดว่า
 "เราทำธรรมะได้" ซึ่งค้านกับคำว่า "ธรรมะทั้งหลาย เป็นอนัตตา"
 แต่คิดจะทำ คิดจะทำสติปัฏฐาน คิดจะทำวิปัสสนา นั่นคือ
 ความคิดที่เป็น ความเป็นเรา เป็นตัวตนที่ไม่ได้รับประโยชน์จาก
 การที่เรามาสันทนาเลยว่า ไม่ใช่เรา เป็นนามธรรมและรูปธรรม
 ไม่ใช่เรา ให้มาศึกษาแบบปรัชญา แต่ว่าความจริง (ในขณะนี้) เป็น
 อย่างนั้น

ถ้าเข้าใจถูก ก็จะไม่คิดไปทำ ไปจดจ้อง เพราะรู้ว่าสมาธิเกิดกับจิต ทุกขณะอยู่แล้ว ขณะนี้มีความเข้าใจธรรมะเพิ่มขึ้นนิดหนึ่ง แม้ในเรื่องของคำว่า สมาธิคืออะไร ก็สามารถจะสนทนาถูกว่า สมาธิมีจริงไหม? มีจริง เป็นธรรมะ เป็นสภาพรู้ ที่ไม่ใช่จิต แต่เกิดกับจิต เป็นเจตสิกอย่างหนึ่ง และเป็นสภาพที่ทำให้จิต "ตั้งมั่นในสิ่งที่จิตรู้" ในขณะหนึ่ง นี่คือ ความเข้าใจ ขณะที่คิดนึกแล้วเข้าใจอย่างนี้ จิตขณะนั้นเป็นกุศล เพราะเข้าใจถูก ประกอบด้วยเจตสิกที่ดีมากคือ ปัญญาเจตสิก ขณะนั้นไม่ปราศจากสมาธิเลย และเป็นสมาธิที่มีคุณค่าด้วย เพราะว่าเกิดกับกุศล เกิดกับปัญญา แต่ว่าอาจจะสั้น ๆ และเราก็ไม่ได้มีความหวังว่า ต้องมีสมาธิเยอะ ๆ เราจะได้สบาย มีแต่ "ความเป็นเรา" และ "อยากให้สบาย" ก็เป็น "มิถิยาสมาธิ" กันไป

จริงอยู่ ตอนที่ความติดข้องเกิด มีสมาธิ แล้วก็ชอบ ตอนนั้นโทสะไม่เกิด แค่นั้น แต่เราไม่รู้ ว่า "ยาพิษ" มีหลายอย่าง ยาพิษที่เป็นโทสะก็มี ยาพิษที่เป็นโลภะ (ความติดข้อง) ก็มี และโดยเฉพาะยาพิษที่เป็นความเห็นผิด อาจารย์ทวิศักดิ์ครับ ความเข้าใจผิดในเรื่องว่า พุทธศาสนาคือการไปทำสมาธิ ต้องเริ่มกันใหม่จริง ๆ ครับ

เริ่มนี้ ไม่ใช่ว่าเรามาเริ่มกันเอง ท่านอาจารย์ ท่านวิทยากรมาเริ่ม พระธรรมวินัยที่แสดงไว้ชัดเจนในเรื่องของความเป็นธรรมะที่ไม่ใช่เรา ที่อบรมเจริญปัญญานี้ ไม่ใช่เรา นะครับ คือปัญญา สัมมาทิฐิ คนที่คล่องเรื่องราวพระพุทธศาสนาก็รู้ว่า สัมมาทิฐิเป็นมรรคองค์ที่หนึ่ง ถูก แต่ต้องเข้าใจ ถ้ามีความเข้าใจขั้นฟัง ก็นำไปสู่ขั้นต่อ ๆ ไป แต่ต้องฟังแล้วเข้าใจ ไม่ใช่เราไม่ศึกษา ไม่เข้าใจ แล้วเราก็จะไปทำ จะถูกได้อย่างไร

ผมอยู่คณะวิทยาศาสตร์ ผมก็เตือนนิสิตหรือเตือนคนอื่นที่คุยกันได้ว่า อุปมาเหมือนเราจะเข้าไปทำเล็บ มีเล็บใดเรกซัน (คำแนะนำในการใช้ห้องปฏิบัติการ-ห้องทดลอง) เราบอกว่า เราไม่อ่านหรือเราไปทำเอง เห็นเอง ก็ระเบิดตายกันหมด ถูกไหม? ต้องศึกษาอย่างดี แม้ในทางโลก ว่าจะใช้เครื่องมือ อุปกรณ์เซฟตี้อะไรอย่างไร แล้วนี่เป็นเรื่องที่ละเอียดที่สุด ที่บุคคลระดับพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้แล้วทรงแสดง ลุ่มลึกมาก แล้วสิ่งที่ลงก็มีเยอะ ถ้าไม่เริ่มที่จะศึกษา ตั้งแต่ว่า ธรรมะคืออะไร และสิ่งที่คุยกันนี้ มี "ตัวจริง" ไหม? หาตัวจริงของธรรมะไม่เจอ สมมติคืออะไรก็ไม่รู้ แล้วก็ทำ ก็ต้องเป็นความเห็นผิด เป็น มิจฉาสมาธิ

ข้อความจาก ไฟล์ฟังธรรม หัวข้อ การปฏิบัติธรรมที่ถูกต้องคืออะไร โดย ท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์

...ถ้ายังไม่เข้าใจว่า ปฏิบัติธรรมคืออะไร สิ่งต่าง ๆ ที่ทำกันไป ก็ไม่มีประโยชน์ เพราะฉะนั้น ขอเรียนถามเป็นเรื่อง ๆ เป็นเหตุการณ์ว่า ที่ปฏิบัติธรรมในที่นี้ หมายความว่าอย่างไร ทำอย่างไร ที่ไหน ที่ใช้คำว่า “ปฏิบัติธรรม” ทุกอย่างจะเลื่อนลอยไม่ได้ ทุกอย่างต้องเข้าใจชัดเจน ถูกต้อง แม้คำว่า “ปฏิบัติธรรม” ถ้ามีคนนั่งหลับตา แล้วเขาบอกว่า ปฏิบัติธรรม เชื่อไหม? พอเขาบอกว่า ปฏิบัติ เราก็ปฏิบัติไปด้วย อย่างนั้นหรือคะ นั่นไม่มีเหตุผลเลย เห็นเขานั่งจ้องดิน สือรูล แล้วเขาบอกว่า ปฏิบัติธรรม แล้วเราจะเชื่อหรือว่า เขาปฏิบัติธรรมะ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่พระผู้มีพระภาคตรัสรู้และทรงแสดง ทรงพระมหากรุณา "ให้ผู้ฟัง ผู้ศึกษา เกิดปัญญาของตนเอง" นี่คือพระคุณที่สูงที่สุด คือ ทำให้ผู้มีวิชชา ความไม่รู้ เกิดวิชชา ความรู้ขึ้น ไม่หลง ไม่มกมาย ไม่ตื่นเต้นในข่าวต่าง ๆ

เพราะฉะนั้น แม้แต่คำว่า “ปฏิบัติธรรม” ก็ต้องเข้าใจให้ถูกต้องด้วย ถ้ามีคนนั่งหลับตาแล้วเขาบอกว่า ปฏิบัติธรรม แล้วใคร ๆ ก็บอกว่า ปฏิบัติธรรม ก็เป็นสิ่งที่เหลวไหล เพราะยังไม่เข้าใจว่า ปฏิบัติธรรมจริง ๆ นั้น คืออะไร ต่อเมื่อใดเข้าใจแล้ว จึงจะรู้ว่า ปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ แล้วปฏิบัติ นั้น เป็นธรรมะหรือไม่เป็นธรรมะ ขึ้นอยู่กับความเข้าใจ

ขณะที่ท่านพระสารีบุตรฟังธรรมจากท่านพระอัสสชิ กำลังฟัง ปฏิบัติธรรมหรือเปล่า? ท่านพระอัสสชิกำลังเดินบิณฑบาต แล้วท่านพระสารีบุตรก็รู้สึกว่ ท่านผู้นี้มีกิริยาที่เป็นสมณะจริง ๆ ธรรมะของท่านต้องเป็นธรรมะที่น่าเลื่อมใส ท่านจึงได้ติดตามท่านพระอัสสชิไป และขอให้

ท่านพระอัสสชิแสดงธรรม ในขณะที่ท่านพระสารีบุตรฟังธรรมจากท่านพระอัสสชิ ท่านพระสารีบุตรปฏิบัติธรรมหรือเปล่าคะ? เพราะว่าเมื่อจบคำสั้น ๆ ท่านพระสารีบุตรรู้แจ้งอริยสัจธรรมเป็นพระโสดาบัน

เพราะฉะนั้น ในขณะที่กำลังฟังนั้น ท่านพระสารีบุตรปฏิบัติธรรมหรือเปล่า? ไม่มีคำตอบหรือคะ? จะได้เข้าใจคำว่า “ปฏิบัติธรรมะ” ไม่อย่างนั้นก็ไม่เข้าใจ ลองคิดถึงท่านพระสารีบุตร ขณะที่กำลังฟังท่านพระอัสสชิ ท่านปฏิบัติธรรมหรือเปล่า? เพราะพอจบคำสั้น ๆ ท่านพระสารีบุตรรู้แจ้งอริยสัจธรรมเป็นพระโสดาบัน ขณะนั้นที่กำลังฟัง ปฏิบัติธรรมหรือเปล่า? ปฏิบัติ (ธรรมะปฏิบัติกิจของธรรมะ ไม่ใช่เราปฏิบัติ) เพราะฉะนั้น ปฏิบัติไม่ใช่เรานั่งหลับตา ไม่ใช่เราเดินทำอาการผิดปกติ แต่ขณะใดที่ "ปัญญาเกิดพร้อมสติ" ที่ "ระลึกลักษณะของสภาพธรรมด้วยความเข้าใจ" จนประจักษ์แจ้งในการเกิดดับ

เพราะฉะนั้น ขณะนี้หรือขณะไหน ทุกขณะ สติปัญญาเกิดขณะใด สติปัญญาปฏิบัติกิจของสติปัญญา คือ ระลึกแล้วก็ค่อย ๆ เข้าใจ ค่อย ๆ เข้าใจ สะสมไป จนกว่าจะถึงเวลาที่รู้แจ้งอริยสัจธรรม ซึ่งจะเป็นขณะไหนก็ได้ ขณะที่ถูกว้าวชีวิตก็ได้ ขณะไหนก็ได้ทั้งสิ้น เพราะเหตุว่า ในขณะนี้สภาพธรรมะก็เป็นของจริง ซึ่งกำลังเกิดดับ เป็นอริยสัจธรรม คือ บุคคลใดประจักษ์แจ้งความจริงของสภาพธรรมะนี้ บุคคลนั้นก็เป็นพระอริยบุคคล เป็นผู้เจริญจริง ๆ เพราะเหตุว่า เจริญจากอวิชชา สู่วิชชา สามารถรู้สภาพธรรมะได้

เพราะฉะนั้น อย่าเข้าใจผิดเรื่องปฏิบัติธรรมะ ว่าเป็นอย่างอื่นนะคะ

กราบเท้าบูชาคุณ ท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ ที่เคารพยิ่ง
ขออนุโมทนาในกุศลจิตของทุกท่านครับ

